

Сич Дарія Вікторівна
студентка 4 курсу 5 факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
Шовкопляс Ганна Миколаївна
кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного
розвитку НАПрН України
ORCID: 0000-0003-0313-8606

ОСОБЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ У ФОРМІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Наукова робота присвячена дослідженню проблем, що виникають із права інтелектуальної власності, яке існує в господарському обороті. Автор аналізує вітчизняну практику використання об'єктів інтелектуальної власності.

Ключові слова: права інтелектуальної власності, об'єкти інтелектуальної власності, господарський обіг.

Sych Dariia
4th year student of the 5th faculty
of Yaroslav Mudryi National Law University
Shovkopljas Hanna
PhD, Associate Professor of Yaroslav Mudryi National law university,
Researcher of Scientific and Research Institute of Providing Legal
Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine
ORCID: 0000-0003-0313-8606

SPECIAL FEATURES OF USING THE INTANGIBLE ASSETS BY BUSINESS ENTITIES IN THE FORM OF INTELLECTUAL PROPERTY

The scientific work is dedicated to the study of problems arising from the right of intellectual property which exists in economic turnover. The author analyzes domestic practice of using intellectual property objects.

Keywords: the right of intellectual property, intellectual property items, economic turnover.

Розповсюдженість використання права інтелектуальної власності набирає все більше оборотів у застосуванні їх об'єктів як у повсякденному житті так і у господарській діяльності. Проблематика використання інтелектуальної власності у сфері господарювання розглядається в кількох аспектах: механізм використання об'єктів інтелектуальної власності та особливості їх використання у господарській діяльності. Значимість дослідження об'єктів інтелектуальної власності у господарській діяльності полягає у специфіці їх використання у господарському обороті.

Відповідно до статті 139 Господарського кодексу України майном у сфері господарювання визнається сукупність речей та інших цінностей (включаючи нематеріальні активи), які мають вартісне визначення, виробляються чи використовуються у діяльності суб'єктів господарювання та відображаються в їх балансі або враховуються в інших передбачених законом формах обліку майна цих суб'єктів. Законодавець наголосив, що склад майна юридичної особи може виражатися у формі інтелектуального капіталу. Вищезазначене майно повинно володіти ознаками: 1) вартісна визначеність; 2) вироблятися чи використовуватися у діяльності суб'єктів господарювання; 3) відображатися в їх балансі або враховуватися в інших передбачених законом формах обліку майна цих суб'єктів.

В процесі господарської діяльності кожен суб'єкт господарювання використовує об'єкт інтелектуальної власності, але не кожен їх створює. Створення об'єкта інтелектуальної власності не є переважним правом лише інноваційних підприємств, дане право належить також іншим суб'єктам господарювання. Традиційно основою формування капіталу вітчизняних підприємств є матеріальні ресурси, проте слідуючи стрімкому розвитку господарювання поширення набуває основа юридичної особи, яка складається з нематеріальних ресурсів. Під нематеріальними ресурсами слід розуміти інтелектуальну власність, яка уособлює в собі нематеріальні активи без яких суб'єкт господарювання не може існувати. Головною відмінністю нематеріальних активів, а саме інтелектуальної власності від мате-

ріальних активів полягає у правовій природі інтелектуальної власності та присутній їй властивостям. Інтелектуальна власність має визначну особливість правового режиму як засіб індивідуалізації юридичної особи, продукції, робіт чи послуг, важливим є не самий результат використання об'єктів, а механізм використання об'єктів в господарському обігу та подальша можливість виведення нематеріального майна в капітал юридичної особи.

Правове регулювання відносин інтелектуальної власності врегульовано специфічним шляхом, який передбачає паралельне існування відповідних норм у Господарському й Цивільному кодексах та інших нормативних актах. Господарський кодекс відіграє окрему роль і є орантою розвитку інтелектуального підприємництва у нашій державі. Найбільш традиційною формою існування правових відносин інтелектуальної власності вважається кодифікований акт. Відносини інтелектуальної власності у господарюванні є важливими для формування інтеграційної та інноваційної сфери економіки. Після суттєвої трансформації системи законодавства про інтелектуальну власність кодифікація положень права про інтелектуальну власність відбулася у главі 16 Господарського кодексу України «Використання в господарській діяльності прав інтелектуальної власності». Поділ правових норм, що регулюють інтелектуальні відносини відбувся через інноваційні процеси спеціалізації, які відбулися через ускладнення соціальних зв'язків у сфері створення та залучення інтелектуальних об'єктів у господарський обіг.

З урахуванням розподілу правових норм щодо врегулювання відносин інтелектуальної власності домінуюче значення має Господарський та Цивільний кодекси України, які в свою чергу містять спеціальні норми права, які пов'язані із застосуванням майнових прав інтелектуальної власності у виробничій, договірній та інших сферах господарського життя, а також новітня концепція господарювання поряд з застосуванням положень права інтелектуальної власності не є обмеженою, так як суб'єкти господарювання застосовують не лише об'єкти промислової власності, а й об'єкти інтелектуальної власності. Про це свідчить частина 1 статті 155 Господарського кодексу України, що об'єктами прав інтелектуальної власності у сфері

господарювання визнаються: винаходи та корисні моделі; промислові зразки; сорти рослин та породи тварин; торговельні марки (знаки для товарів і послуг); комерційне (фірмове) найменування; географічне зазначення; комерційна таємниця; комп'ютерні програми та інші об'єкти, передбачені законом в даному випадку неможливо зазначати, що об'єкти авторського права чи суміжного права не використовуються у господарській діяльності.

На мою думку, об'єкти інтелектуальної власності повинні мати більшу частку у складовій структурі майна юридичної особи аніж матеріальні ресурси, тому що дана форма є більш інноваційною та поширеною у європейських інтеграційних країнах, де більша частка майна складається з нематеріальних активів, якими є результати інтелектуальної діяльності. Беручи до уваги досвід європейських країн, потрібно зважати на причину використання об'єктів інтелектуальної власності суб'єктами господарювання, тому що це є превентивним заходом використання нематеріальних активів у господарському обороті задля обмеження можливого використання цих об'єктів з боку конкурентів. Правильне використання інтелектуальних активів впливає на можливість отримання прибутку від інноваційних зусиль, які в свою чергу можуть захищати інвесторів.

Переваги використання об'єктів інтелектуальної власності наведені вище, проте на практиці щоб використовувати інтелектуальні активи, суб'єкт господарювання який зацікавлений у цьому повинен здійснити декілька етапів, щоб нематеріальний ресурс опинився в господарському обігу.

Перш за все, частиною 1 статті 145 Господарського кодексу України зазначено, що майновий стан суб'єкта господарювання визначається сукупністю належних йому майнових прав та майнових зобов'язань, що відображається у бухгалтерському обліку його господарської діяльності відповідно до вимог закону. Під час оформлення операцій із введення в господарський оборот і використання окремих придбаних (створених) об'єктів права інтелектуальної власності складатиметься акт введення в господарський оборот об'єкта права інтелектуальної власності [3].

Зокрема, щоб інтелектуальні активи стали легальною частиною майна юридичної особи та в майбутньому надавали власнику цього майна переваги у використанні такого майна необхідно комерціалізувати об'єкти інтелектуальної власності. Етап комерціалізації є одним з простих способів дізнатися можливість одержання прибутку від нематеріального об'єкта.

Після комерціалізації виникає необхідність у захисті та охороні об'єкта інтелектуальної власності від недобросовісних конкурентів чи інших заінтересованих осіб. Охорона об'єктів інтелектуальної власності здійснюється Національним органом інтелектуальної власності, яке слідкує за всіма діями пов'язаними з набуттям, реалізацією, використанням та припиненням прав на об'єкти інтелектуальної власності. Щодо захисту інтелектуальної власності, то воно здійснюється уповноваженим судом при порушенні права інтелектуальної власності.

Також слід наголосити на наявності в господарському просторі недобросовісної конкуренції з боку суб'єктів господарювання в обличчі юридичних осіб, а також фізичних осіб— підприємців. Інтелектуальна власність як один з об'єктів піддається впливу недобросовісної конкуренції. Відповідно до Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» недобросовісно конкуренцією є будь-які дії у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності [4]. Досить поширене явище на міжнародній та вітчизняній арені є недобросовісність конкуренції всіма можливими способами (дискредитація, підкуп, неправомірне використання об'єкту і т.д.)

Таким чином, проаналізувавши особливості використання суб'єктами господарювання нематеріальних активів у формі інтелектуальної власності, можна зробити наступний висновок. Суб'єкти господарювання повинні враховувати усі особливості притаманні об'єктам інтелектуальної власності, як нематеріальних благ, врахувати усі аспекти використання цих об'єктів в господарській діяльності. Визнати той факт, що існує неузгодженість правового регулювання об'єктів інтелектуальної власності, відсутній єдиний кодифікований акт, до якого повинні звертатися правники для врегулювання прав,

що стосуються інтелектуальних відносин. Законодавець повинен звернути увагу на наявні прогалини та колізії у нормативно–правових актах, які регулюють використання нематеріальних благ у формі об’єктів інтелектуальної власності, адже розвиток господарювання не стоїть на місці, відбувається активна участь у міжнародних відносинах. задля забезпечення стабільності та гармонії господарського прядку в економічній системі України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський кодекс України: прийнятий Верховною радою України 16 січня 2003 р. *Голос України*. 2004. 512 с.
2. Цивільний кодекс України: прийнятий Верховною радою України 16 січня 2003 р. *Голос України*. 2004. 356 с.
3. Про затвердження типових форм первинного обліку об’єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів: Наказ Міністерства фінансів України від 22 листопада 2004 року. *Офіційний вісник України*. 2004. № 732. ст. 330
4. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. 164 ст.
5. Тверезенко О. Майнові права інтелектуальної власності як внесок до статутного капіталу господарського товариства. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2009. №6. с. 50–59.
6. Потоцький М. Ю. Правове регулювання інтелектуальної власності в Україні: загальнотеоритичне дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2009. 20с.

REFERENCES

1. Hospodarskyi kodeks Ukrainy: pryiniaty Verkhovnoiu radoiu Ukrainy 16 sichnia 2003 r. (2004). *Holos Ukrainy – Voice of Ukraine* [in Ukrainian].
2. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: pryiniaty Verkhovnoiu radoiu Ukrainy 16 sichnia 2003 r. (2004). *Holos Ukrainy – Voice of Ukraine* [in Ukrainian].
3. Pro zatverdzhennia typovykh form pervynnoho obliku obiektiv prava intelektualnoi vlasnosti u skladi nematerialnykh aktyviv: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 22 lystopada 2004 roku. (2004). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 732, art. 330 [in Ukrainian].
4. Pro zakhyst vid nedobrosovisnoi konkurentsii: Zakon Ukrainy vid 7 chervnia 1996 roku. (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [in Ukrainian].

5. Tverezenko O. (2009). Mainovi prava intelektualnoi vlasnosti yak vnesok do statutnoho kapitalu hospodarskoho tovarystva. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti - Theory and practice of intellectual property*, 6, 50–59 [in Ukrainian].

6. Pototskyi M. Yu. (2009). Pravove rehuliuвання intelektualnoi vlasnosti v Ukraini: zahalnoteorytychne doslidzhennia. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].